

VRIJHEID IS EEN VERANTWOORDELIJKHEID

Een pamflet voor een WEERBARE DEMOCRATIE

VRIJHEID IS EEN VERANTWOORDELIJKHEID

Een pamflet voor een WEERBARE DEMOCRATIE

Wij zijn trots op de vrijheden die onze rechtsstaat biedt. Rechtsstaat en democratie zijn geen statisch gegeven, het is een continu proces met steeds weer nieuwe uitdagingen en bedreigingen. Bedreigingen in de vorm van extremisme dat handig gebruik maakt van de ruimte die de rechtsstaat aan vrije burgers biedt. Wij moeten pal staan voor onze vrijheden, ze beschermen en ze niet te lichtzinnig als vanzelfsprekend beschouwen. Onze vrijheden mogen nooit een vrijbrief worden voor extremisten die de rechtsstaat en democratie om zeep willen helpen. Het gebruik van vrijheid brengt verantwoordelijkheden met zich mee. Wie die vrijheid wil gebruiken om de rechtsstaat en democratie de nek om te draaien, is kennelijk niet in staat om die verantwoordelijkheid te dragen.

Tolerantie

De Nederlandse democratische rechtsstaat is het resultaat van een lange en bewogen geschiedenis. Zij is ons dierbaar. Zij biedt het best werkbaar raamwerk om willekeur te voorkomen en om rechtszekerheid en rechtsgelijkheid te bevorderen. Pluriformiteit, ruimte voor verschil en tolerantie zijn daaraan onlosmakelijk verbonden. Sterker, de Nederlandse rechtsstaat vindt haar vroegste oorsprong in de Opstand tegen het Spaanse juk onder Filips II. Een opstand waarin nota bene de strijd om gewetens- en godsdienstvrijheid centraal stond.

Sinds die strijd is tolerantie – ‘geduld en ruimte voor de ander’ – een belangrijke pilaar onder de Nederlandse samenleving. Tolerantie, verdraagzaamheid, is geen sinecure, maar verschrikkelijk moeilijk. Het betekent dat je iets accepteert waar je het als persoon wellicht hartgrondig mee oneens bent. Dus niet alleen de vrijheid van meningsuiting voor iets waarmee je het toch al eens was, maar ook voor afwijkende opvattingen. Echte tolerantie vergt geduld. In Nederland hebben wij ons tolerantie geleidelijk eigen weten te maken, hoe imperfect soms ook. Met vallen en opstaan, dankzij Erasmus, Spinoza, Multatuli en vele anderen. Wij willen niet toestaan dat deze tolerantie vervaagt.

Tolerantie is nooit onbegrensd. Van Aristoteles is de uitspraak: *“want diegenen die over dingen – waarover men verontwaardigd moet zijn – niet verontwaardigd zijn, zijn naar het schijnt dwazen”*. Tolerantie betekent niet dat je alles moet accepteren, weg relativiseren of bagatelliseren: het is geen eenrichtingsverkeer.

Weerbaarheid

Als mensen de vrijheid nemen om de rechtsstaat te schaden, overschrijden ze een grens. In het uiterste geval moeten we dan de vrijheid van deze mensen inperken om die democratische vrijheden te kunnen beschermen. Onze samenleving moet weerbaar zijn. Weerbaarheid die wordt georganiseerd vanuit (en binnen) de rechtsstaat en samenleving.

Een *Weerbare Democratie* geeft grenzen helder aan. Zoals de CDA-fractie in de Tweede Kamer aangaf: “De rechtsstaat moet beschermd worden door de democratie weerbaar te maken tegen invloeden die de rechtsstaat omver willen werpen” (zie onder meer de *Nota Buma-Koopmans*). Invloeden die gepaard gaan met het aanzetten tot haat, geweld of intolerantie ten opzichte van ras, geaardheid, geloof enz. Dit geldt voor alle invloeden die democratie of rechtsstaat met geweld willen afwijzen – dus ook voor extreemrechtse of extreemlinkse groeperingen.

Dreiging

De AIVD waarschuwt dat radicalisering onder moslims – als gevolg van toenemende tegenstellingen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten – op dit moment een (urgente) bedreiging vormt voor de veiligheid in Nederland. Wat ons daarbij grote zorgen baart is het gemak waarmee sommige jongeren extremistische groeperingen als IS(IS) of andere, vergelijkbare, groeperingen steunen. Dat gebeurt hier in de grote steden, en door daar in Irak en Syrië mee te vechten.

De Nederlandse samenleving wordt rechtstreeks geraakt door de wandaden van ISIS. Deze terroristische organisatie bestiert een gebied met de omvang van een groot land en begaat een groot aantal misdaden, waaronder oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en mogelijk ook genocide. Zij stenigt mensen, kruisigt mensen, onthoofd mensen, verkracht vrouwen en legt haar interpretatie van de sharia op meedogenloze wijze op aan de bevolking.

Gewetens- en godsdienstvrijheid zijn voor ons cruciaal. Dat betekent dat mensen in alle vrijheid zelf mogen bepalen of zij christen, moslim, jood, hindoe, atheïst, agnost etc. willen zijn. In onze democratische rechtsstaat mag iedereen zijn of haar overtuiging op geheel eigen wijze interpreteren en beleven. Volop ruimte dus voor eigenheid binnen de context van de waarden en normen van de Nederlandse rechtsstaat. Met daarbij ook volop ruimte voor de vrijheid van meningsuiting. Geweld, dreigen met geweld, opruiing en dergelijke horen daar uiteraard niet bij. In een weerbare democratie behoort dan te worden gehandeld. Consequent en a-selectief (en contextueel).

Tien jaar geleden kende Nederland Mohammed B. en de Hofstadgroep. Zij zitten gevangenisstraffen uit, vechten in Syrië of zijn – dat kan gelukkig ook – tot inkeer gekomen. De nieuwste generatie extremisten – vaak jongeren in de leeftijd 15-35 jaar – is horizontaal georganiseerd via internationale, decentrale netwerken en maakt handig gebruik van sociale media.

De oorzaken van voortdurende radicalisering zijn divers. Er is soms sprake van sociaaleconomische achterstanden (schooluitval, discriminatie op de arbeidsmarkt of schuldenproblematiek). Maar ook gevoelens van vervreemding, jihadistische propaganda via het internet en afwijzing van de Nederlandse rechtsstaat op basis van ‘theologische gronden’, spelen een rol. Ondertussen professionaliseert dit extremisme, groeit de kweekvijver waaruit het kan putten en ontstaan dwarsverbanden met de georganiseerde criminaliteit ten gunste van ISIS en andere groeperingen.

Oproep

De beelden die ISIS laat zien zijn klip-en-klaar. Het zijn weerzinwekkende moordpartijen die we vaker in de geschiedenis hebben gezien. De meeste Nederlanders – waaronder ook veel moslims – verwerpen dit. Zij willen niet terug naar het verleden, maar een toekomst bouwen binnen de kaders van rechtsstaat en democratie.

Wij roepen iedereen van goede wil op duidelijk te maken dat wij niets moeten hebben van gewelddadig fundamentalisme. Dat signaal wordt vaker afgegeven, maar met het oog op de toenemende radicalisering doen wij nu een beroep op iedereen van goede wil – iedereen die de Nederlandse rechtsstaat en democratische waarden is toegedaan – om ondubbelzinnig een front te vormen tegen radicalisering. De oplopende verontwaardiging over het geweld van de extremisten mag niet leiden tot stigmatisering of isolement. Mensen die geloven hebben alle recht om hun geloof in vrijheid te belijden. In ons land is en blijft er alle ruimte voor zowel vrijzinnigheid als orthodoxie, maar geen millimeter ruimte voor onmenselijk nihilisme, dat willoze burgers treft en de samenleving beangstigt en verdeelt.

Voor het onderwijs is een belangrijke rol weggelegd om zowel kennis van de rechtsstaat als democratische waarden te internaliseren. In het onderwijs zal dan ook uitgebreid stil moeten worden

gestaan bij de ellende die extremisme en – de toepassing en verheerlijking van – geweld hebben veroorzaakt. Waaronder ruimschoots aandacht voor de geschiedenis van diverse genocides.

BOUWSTENEN VAN EEN WEERBARE DEMOCRATIE

Onze samenleving moet weerbaar zijn. Dat vraagt om een continue inspanning van iedereen. Wij willen een rechtsstaat en democratie die volop ruimte biedt aan vrijheden zoals gewetens- en godsdienstvrijheid, de vrijheid van meningsuiting en het demonstratierecht.

Op het snijvlak van vrijheid en verantwoordelijkheid ontstaan dilemma's die schuren. Bijvoorbeeld over vlaggen en symbolen, die juist wel (vrijheid van meningsuiting) of juist niet (verstoring van de openbare orde of opruiing) getoond zouden moeten kunnen worden. Een weerbare democratie betekent ruimte laten waar het kan en grenzen aangeven waar dat moet.

Wij hebben daartoe een agenda opgesteld van twaalf bouwstenen. Bij sommige daarvan richten wij ons tot de nationale wetgevers; andere bouwstenen hebben een lokale component.

GRENZEN AANGEVEN & AANPAK VIA MAATWERK

Top 600-aanpak van mensen die radicaliseren of dreigen te radicaliseren: wij willen – naar analogie van de Amsterdamse aanpak van topcriminelen – een gerichte aanpak van de 'ultra-radicalen' per stad. In totaal zo'n 600 – de AIVD spreekt over honderden aanhangers en enkele duizenden sympathisanten – evenredig verdeeld over de verschillende steden. Gebaseerd op drie pijlers; strafrechtelijk hard aanpakken, lik-op-stukbeleid en dus snelheid in de strafrechtketen: oppakken, voorgeleiden, berechten en straffen. We moeten deze radicale jongeren en volwassenen (ook de radicale predikers) continu op de huid zitten en weten wat ze aan het doen zijn zodat we snel kunnen ingrijpen. Dat vergt intensieve samenwerking tussen verschillende instanties, en extra geld. Daarnaast dient ook te worden ingezet op het bieden van hulp aan de gezinnen waar deze jongeren deel van uitmaken, en op het onderzoeken welke factoren bijdragen aan hun radicalisering. Een aanpak in de vorm van een integrale combinatie van preventie, sancties en nieuwe kansen. In samenspraak met een contra-radicaliseringsagenda vanuit de gemeenschap zelf. Een aanpak in de vorm van individueel maatwerk. Wij stellen daarbij de volgende maatregelen voor:

1. Screening en monitoring ten behoeve van continue risicoanalyse. In termen van veiligheidsrisico's (voortdurend handelen van politie, justitie en AIVD) en indien mogelijk ook medisch/psychologisch (GGD);
2. Meldplicht: in samenspraak met politie (buurtregisseur), moskeebestuur e.a. (benut bijvoorbeeld de mogelijkheden van de 'voetbalwet');
3. Lik-op-stukbeleid: snel, streng en consequent straffen. Politie en justitie treden consequent op in de vorm van intensieve recherche en voorgeleiding bij justitie;
4. Schilaanpak: De gezinnen bezoeken van extremisten. Ingrijpen om te voorkomen dat broertjes en zusjes ook radicaliseren;
5. Geen bezuinigingen op de geestelijke verzorging binnen het gevangeniswezen. Radicalisering vindt ook plaats binnen de gevangismuren;
6. Voortdurende, onaangekondigde huisbezoeken van de sociale dienst met de mogelijkheid van het stopzetten van een uitkering;
7. Een inkeerregeling: bij goed gedrag (dat wil zeggen de-radicalisering) begeleiding om 'het leven op orde te krijgen'. Niet elke extremist is extremist voor het leven. Er zijn mensen die tot inkeer komen. Deze mensen verdienen onze steun.

Terrorisme betekent het einde van het Nederlanderschap en alle daaraan verbonden voorrechten: Nederlanders met een dubbel paspoort die, in welke vorm of mate dan ook,

bijdragen aan een terroristisch misdrijf, moeten na veroordeling wat ons betreft onverwijld het Nederlanderschap verliezen;

- ☑ Strafrechtelijke vervolging: uitgereisde extremisten zullen, bij deelname aan een terroristische organisatie, sowieso vervolgd moeten worden. Er zal bij terugkeer (of bij verstek) onderzoek moeten plaatsvinden naar (medeplichtigheid aan) genocide, misdaden tegen de menselijkheid en criminele handelingen;
- ☑ Consequente handhaving: wij willen een consequente toepassing van de huidige wettelijke regels en beperkingen, ook op internet (haatsites en haattweets). Zoals inzake:
 1. Het aanzetten tot haat tegen een persoon of een groep van mensen wegens hun ras, godsdienst of levensovertuiging, geslacht of geaardheid. Of bijvoorbeeld wettelijke regels met betrekking tot bedreiging, belediging of opruiing;
 2. Het blokkeren van geldstromen naar terroristische groeperingen.
- ☑ Het Internet is geen vrijplaats voor extremisten en terroristen: daarom geen ruimte voor terreurbewegingen (= terreurlijst NCTV) op internet en sociale media. Leden/sympathisanten van deze terreurbewegingen zullen waar nodig – denk aan actieve verheerlijking van terrorisme – beperkt moeten worden in hun uitingmogelijkheden via internet en sociale media;
- ☑ Niet elk symbool of elke vlag heeft wat ons betreft altijd gelijke rechten: de maatregelen die de burgemeester van Amsterdam heeft genomen – geen ruimte voor terreurvlaggen – vinden wij verstandig. Burgemeesters geven aan op dit moment over onvoldoende formele gronden te beschikken om uitingen te kunnen verbieden als zij dit willen. Een beroep doen op handhaving van de openbare orde blijkt niet altijd afdoende. Wij bepleiten dan ook nieuwe, landelijke regels (geënt op Duitse wetgeving) die paal en perk stellen aan uitingen en symbolen van terreurbewegingen (= terreurlijst NCTV). Kortom, gezwaai met SS-vlaggen, 'ISIS-vlaggen' of aanverwante vlaggen, kan worden verboden door de lokale autoriteiten. Het is aan hen om dit per geval te bepalen.

KANSEN IN DE SAMENLEVING & LEREN VIA HET ONDERWIJS

- ☑ Niet de afkomst, maar de toekomst telt: achterstanden of discriminatie in de samenleving willen wij bestrijden. Het mag nooit uitmaken of iemand op school of op de arbeidsmarkt Daan, Lotte, Achmed of Fatima heet. Volwaardig deelname aan de samenleving vereist ook dat de samenleving oog moet houden voor achterstanden en discriminatie. Die zorg vanuit de samenleving ontslaat individuen niet van hun persoonlijke verantwoordelijkheid. Zo betekent volwaardig deelname van de samenleving ook dat ouders een verantwoordelijkheid hebben voor de overdracht van de waarden en normen van de Nederlandse rechtsstaat aan hun kinderen;
- ☑ De contra-radicaliseringsagenda vanuit de gemeenschap zelf: het weerbaar maken van jongeren tegen vormen van religieuze radicalisering begint in de eigen gemeenschap. Veel moslimouders maken zich grote zorgen over radicalisering van jongeren. Van onderop – vanuit de gemeenschap zelf – zal actief gewerkt moeten worden om radicalisering te voorkomen. Zo bepleiten wij een contra-radicaliseringsagenda. Met ouders die de normen en waarden van de Nederlandse rechtsstaat internaliseren en overdragen binnen het gezin. Een anonieme telefonische meldlijn (zoals in Frankrijk) en burgerschapsvorming zouden onderdeel kunnen uitmaken van deze agenda;
- ☑ Voldoende 'maatschappelijk cement': sociale cohesie telt. Als bevolkingsgroepen in de steden volkomen langs elkaar leven, ontstaat er geen onderling begrip. Wij willen alle partijen – die daarbij een rol spelen – uitnodigen om in elke stad, zo snel mogelijk met een geloofwaardige 'agenda voor samenhang', ten behoeve van een 'nieuwe gemeenschappelijkheid' te komen.

Ouders, scholen, kerken, moskeeën, synagogen, tempels, vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen, woningcorporaties, etc. hebben hierin een belangrijke verantwoordelijkheid te vervullen;

- ☑ Het onderwijs moet *leren onthouden*: meer prioriteit voor het internaliseren van democratische waarden. Democratische waarden zijn het waard om te onderhouden en door te geven aan de volgende generatie jongeren. Het onderwijs is daarom cruciaal. Ten dele vindt dit plaats via het vak maatschappijleer. Wij bepleiten daarnaast om geschiedenis een verplicht vak te maken. Voor zover nodig, willen wij dat scholen ouders bij deze lessen betrekken;
- ☑ Geen schooluitval of spijbelen: het volgen van onderwijs is verplicht en een medeverantwoordelijkheid van zowel schoolbestuurders als ouders. Ouders en schoolbestuurders zullen daarop, indien nodig, stevig moeten worden aangesproken. Desnoods via financiële sancties. De leeftijd voor de kwalificatieplicht moet bovendien worden verhoogd van 18 naar 21 jaar;
- ☑ Inburgeringsexamens moeten naar volwaardig burgerschap leiden: wij willen meer prioriteit voor het internaliseren van democratische waarden (rechten en plichten) in deze examens.

DOE MEE!

Rechtsstatelijke vrijheden en democratische waarden zijn kostbaar. Godsdienst- en gewetensvrijheid moeten we koesteren en internationaal bevorderen. Godsdienstrazernij – de gijzeling van religie voor geweld – mogen we daarentegen nooit accepteren.

Wij geven met iedereen die de Nederlandse rechtsstaat en democratische waarden is toegedaan, een statement af “vóór volledige gewetensvrijheid én tegen geweld”. Wij willen alle gemeenschappen, maatschappelijke organisaties en vele anderen oproepen om verantwoordelijkheid te nemen bij de strijd tegen extremisme. Wij zullen graag in overleg treden om te bezien hoe we met elkaar een statement kunnen vormgeven.

Daniëlle Koster	fractievoorzitter CDA Den Haag
Sven de Langen	fractievoorzitter CDA Rotterdam
Paul Leenders	fractievoorzitter CDA Eindhoven
Marijke Shahsavari	fractievoorzitter CDA Amsterdam
Sander van Waveren	fractievoorzitter CDA Utrecht
Julius Terpstra	landelijk voorzitter CDJA

Dit pamflet wordt door verschillende CDA afdelingen en groepen onderschreven. Een actuele lijst vindt u op de website www.cda.nl. Wilt u reageren? Stuur dan uw reactie naar cda@cda.nl.

Dit document is tot stand gekomen met behulp van veel CDA'ers die hebben meegedacht. Wij willen hen daarvoor hartelijk bedanken. Speciale dank gaat uit naar: Alwin de Jong, Kaya Kocak, Pieter Omtzigt, Julius Terpstra, Willemien Vreugdenhil en Ibrahim Wijbenga.